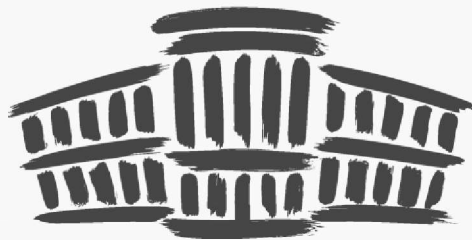

СУБОТИЦА
SZABADKA
SUBOTICA
SUBOTICA
2023

12. МЕЂУНАРОДНА МЕТОДИЧКА КОНФЕРЕНЦИЈА

НАУКА И КОМУНИКАЦИЈА

12. NEMZETKÖZI MÓDSZERTANI KONFERENCIA

TUDOMÁNY ÉS KOMMUNIKÁCIÓ

12. MEĐUNARODNA METODIČKA KONFERENCIJA

ZNANOST I KOMUNIKACIJA

12TH INTERNATIONAL METHODOLOGICAL CONFERENCE

SCIENCE AND COMMUNICATION

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ НА МАЂАРСКОМ НАСТАВНОМ ЈЕЗИКУ У СУБОТИЦИ
ÚJVIDÉKI EGYETEM MAGYAR TANNYELVŰ TANÍTÓKÉPZŐ KAR, SZABADKA
SVEUČILIŠTE U NOVOM SADU UČITELJSKI FAKULTET NA MAĐARSKOM NASTAVNOM JEZIKU U SUBOTICI
UNIVERSITY OF NOVI SAD HUNGARIAN LANGUAGE TEACHER TRAINING FACULTY, SUBOTICA

12. Међународна методичка конференција

Наука и комуникација

Зборник радова

Датум одржавања: 9–10. новембар 2023.

Место: Учитељски факултет на мађарском наставном језику,
Суботица, ул. Штросмајерова 11., Република Србија.

12. Nemzetközi módszertani konferencia

Tudomány és kommunikáció

Tanulmánygyűjtemény

A konferencia időpontja: 2023. november 9–10.

Helyszíne: Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,
Szabadka, Strossmayer utca 11., Szerb Köztársaság.

12. Međunarodna metodička konferencija

Znanost i komunikacija

Zbornik radova

Datum održavanja: 9–10. novembar 2023.

Mesto: Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku,
Subotica, ul. Štrosmajerova 11., Republika Srbija.

12th International Methodological Conference

Science and Communication

Papers of Studies

Date: November 9–10, 2023

Address: Hungarian Language Teacher Training Faculty, University of Novi Sad,
Subotica, Strossmayer str. 11, Republic of Serbia

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica
2024

Издавач

Универзитет у Новом Саду
Учитељски факултет на мађарском наставном језику
Суботица

Kiadó

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

Izdavač

Sveučilište u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku
Subotica

Publisher

University of Novi Sad
Hungarian Language Teacher Training Faculty
Subotica

Одговорни уредник / Felelős szerkesztő /
Odgovorni urednik / Editor-in-chief
Valéria Pintér Krekić

Уредници / Szerkesztők / Urednici / Editors
Márta Törteli Telek
Éva Vukov Raffai
Viktória Toma Zakinszki

Технички уредник / Tördelőszerkesztő /
Tehnički urednik / Layout editor
Zsolt Vinkler
Attila Vinkó

+381 (24) 624 444
magister.uns.ac.rs/conf
method.conf@magister.uns.ac.rs

ISBN 978-86-81960-22-6

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica
2024

Председавајући конференције / A konferencia elnöke / Predsjedatelj konferencije /
Conference Chairman

Josip Ivanović, Valéria Pintér Krekić

Организациони одбор / Szervezőbizottság /
Organizacijski odbor / Organizing Committee

Председници / Elnökök / Predsjednici / Chairperson

Fehér Viktor

University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Laura Kalmár

University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Cintia Juhász Kovács

University of Novi Sad, Serbia
(ICT in Education Conference)

Zsolt Námesztovszki

University of Novi Sad, Serbia
(ICT in Education Conference)

Judit Raffai

University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Márta Törteli Telek

University of Novi Sad, Serbia
(International Methodological Conference)

Éva Vukov Raffai

University of Novi Sad, Serbia
(International Methodological Conference)

Чланови организационог одбора /A szervezőbizottság tagjai /
Članovi Organizacijskoga odbora / Members of the Organizing Committee

Ottó Beke
University of Novi Sad, Serbia

Fehér Viktor
University of Novi Sad, Serbia

Eszter Gábrity
University of Novi Sad, Serbia

Beáta Grabovac
University of Novi Sad, Serbia

Szabolcs Halasi
University of Novi Sad, Serbia

Rita Horák
University of Novi Sad, Serbia

Laura Kalmár
University of Novi Sad, Serbia

Cintia Juhász Kovács
University of Novi Sad, Serbia

Zsolt Námesztovszki
University of Novi Sad, Serbia

János Samu
University of Novi Sad, Serbia

Márta Takács
University of Novi Sad, Serbia

Judit Raffai
University of Novi Sad, Serbia

Viktória Toma Zakinszki
University of Novi Sad, Serbia

Márta Törteli Telek
University of Novi Sad, Serbia

Zsolt Vinkler
University of Novi Sad, Serbia

Attila Vinkó
University of Novi Sad, Serbia

Éva Vukov Raffai
University of Novi Sad, Serbia

Секретари конференције
Konferenciatitkár
Tajnice konferencije
Conference Secretary

Brigitta Búzás
University of Novi Sad, Serbia

Viola Nagy Kanász
University of Novi Sad, Serbia

Mónika Saláta
University of Novi Sad, Serbia

Уреднички одбор конференције
A konferencia szerkesztőbizottsága
Urednički odbor konferencije
Conference Editorial Board

Fehér Viktor
University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Judit Raffai
University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Eszter Gábrity
University of Novi Sad, Serbia

Viktória Toma Zakinszki
University of Novi Sad, Serbia

Laura Kalmár
University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Márta Törteli Telek
University of Novi Sad, Serbia
(International methodological conference)

Cintia Juhász Kovács
University of Novi Sad, Serbia
(ICT in Education Conference)

Éva Vukov Raffai
University of Novi Sad, Serbia
(International methodological conference)

Zsolt Námesztovszki
University of Novi Sad, Serbia
(ICT in Education Conference)

Научни и програмски одбор
Tudományos programbizottság
Znanstveni i programski odbor
Scientific and Programme Committee

Председник / Elnök / Predsjednica / Chairperson

Judit Raffai
University of Novi Sad, Serbia

Чланови научног и програмског одбора
A tudományos programbizottság tagjai
Članovi znanstvenog i programskog odbora
Members of the Programme Committee

Milica Andevski
University of Novi Sad,
Serbia

Éva Borsos
University of Novi Sad,
Serbia

Katinka Hegedűs
University of Novi Sad
Serbia

László Balogh
University of Debrecen,
Hungary

Eva Dakich
La Trobe University, Melbourne,
Australia

Erika Heller
Lóránd Eötvös University,
Budapest, Hungary

Edmundas Bartkevičius
Lithuanian University, Kauno,
Lithuania

Zoltán Dévavári
University of Novi Sad,
Serbia

Rita Horák
University of Novi Sad, Serbia

Ottó Beke
University of Novi Sad
Serbia

Péter Donáth
Lóránd Eötvös University,
Budapest, Hungary

Hargita Horváth Futó
University of Novi Sad,
Serbia

Stanislav Benčíč
University of Bratislava,
Slovakia

Róbert Farkas
University of Novi Sad,
Serbia

Éva Hózsza
University of Novi Sad,
Serbia

Annamária Bene
University of Novi Sad,
Serbia

Dragana Francišковиć
University of Novi Sad,
Serbia

Szilvia Kiss
University of Kaposvár,
Hungary

Emina Berbić Kolar
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek,
Croatia

Olivera Gajić
University of Novi Sad,
Serbia

Anna Kolláth
University of Maribor,
Slovenia

Rózsa Bertók
University of Pécs,
Hungary

Dragana Glušac
University of Novi Sad,
Serbia

Cintia Juhász Kovács
University of Novi Sad, Serbia

Radmila Bogosavljević
University of Novi Sad,
Serbia

Noémi Görög
University of Novi Sad,
Serbia

Elvira Kovács
University of Novi Sad
Serbia

Mitja Krajncan
University of Primorska, Koper,
Slovenia

Imre Lipcsei
Szent István University, Szarvas,
Hungary

Lenke Major
University of Novi Sad
Serbia

Sanja Mandarić
University of Belgrade,
Serbia

Pirkko Martti
University of Turku, Turun
Yliopisto, Finland

Damir Matanović
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek,
Croatia

Éva Mikuska
University of Chichester,
United Kingdom

Vesnica Mlinarević
Josip Juraj Strossmayer University
of Osijek,
Croatia

Margit Molnár
University of Pécs,
Hungary

Ferenc Németh
University of Novi Sad,
Serbia

Siniša Opić
University of Zagreb,
Croatia

Slavica Pavlović
University of Mostar,
Bosnia and Herzegovina

Lidija Pehar
University of Sarajevo,
Bosnia and Herzegovina

Andelka Peko
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek,
Croatia

Valéria Pintér Krekić
University of Novi Sad,
Serbia

Ivan Poljaković
University of Zadar,
Croatia

Zoltán Poór
University of Pannonia,
Veszprém,
Hungary

Vlatko Previšić
University of Zagreb,
Croatia

Zoran Primorac
University of Mostar,
Bosnia and Herzegovina

Ivan Prskalo
University of Zagreb,
Croatia

Ildikó Pšenáková
University of Trnava,
Slovakia

Judit Raffai
University of Novi Sad,
Serbia

János Samu
University of Novi Sad,
Serbia

László Szarka
University Jan Selyeho, Komárno,
Slovakia

Zoltán Szűcs
Eszterházy Károly Catholic
University,
Hungary

Svetlana Španović
University of Novi Sad,
Serbia

Márta Takács
University of Novi Sad,
Serbia

Viktória Toma Zakinszki
University of Novi Sad
Serbia

János Tóth
University of Szeged,
Hungary

Vesna Vučinić
University of Belgrade,
Serbia

Éva Vukov Raffai
University of Novi Sad,
Serbia

Smiljana Zrilić
University of Zadar,
Croatia

Julianna Zsoldos-Marchis
Babeş-Bolyai University,
Cluj-Napoca,
Romania

Аутори носе сву одговорност за садржај радова. Надаље, изјаве и ставови изражени у радовима искључиво су ставови аутора и не морају нужно представљати мишљења и ставове Уредништва и издавача.

A kiadványban megjelenő tanulmányok tartalmáért a szerző felelős. A kiadványban megjelenő írásokban foglalt vélemények nem feltétlenül tükrözik a Kiadó vagy a Szerkesztőbizottság álláspontját.

Autori snose svu odgovornost za sadržaj radova. Nadalje, izjave i stavovi izraženi u radovima isključivo su stavovi autora i ne moraju nužno predstavljati mišljenja i stavove Uredništva i izdavača.

The authors are solely responsible for the content. Furthermore, statements and views expressed in the contributions are those of the authors and do not necessarily represent those of the Editorial Board and the publisher.

СПОНЗОРИ КОНФЕРЕНЦИЈЕ / A KONFERENCIÁK TÁMOGATÓI / ПОКРОВИТЕЛЈИ
KONFERENCIJE/ CONFERENCE SPONSORS

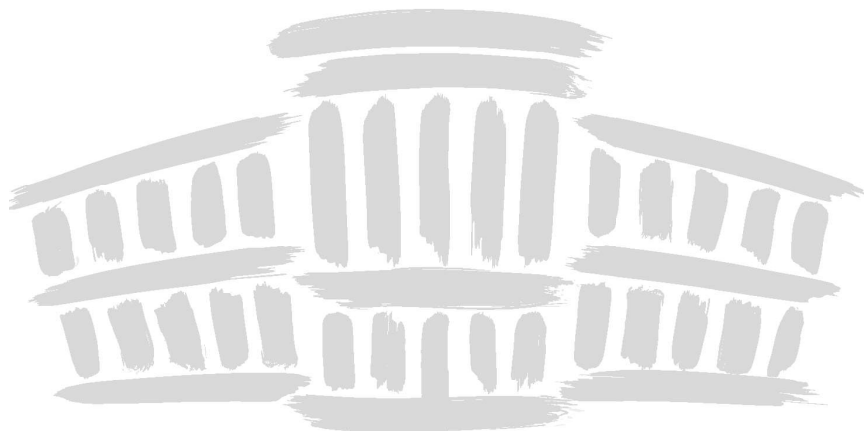
Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

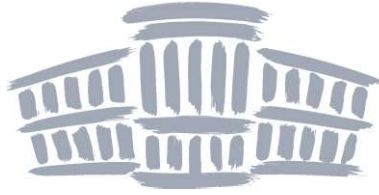

Provincial Secretariat for Higher Education and Scientific Research
Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučnoistraživačku delatnost

**САДРЖАЈ
TARTALOM
SADRŽAJ
CONTENTS**

BORSOS ÉVA, HALASI SZABOLCS, NÁMESZTOVSZKI ZSOLT Hogyan változott meg a tanítók véleménye a tantermen kívüli oktatásról az elmúlt években?.....	13
GYÓRFI TAMÁS, PATOCSKAI MÁRIA, PAJROK ANDOR, TAROVÁ TÓTHOVÁ ÉVA Logikai gondolkodás összehasonlító vizsgálata pedagógus és gazdaságtudományi képzésben résztvevő hallgatók körében	21
KOVÁCS MIHÁLY, MURÁNYI ZOLTÁN Usage of escape game to the formation of elementary teacher students' environmental attitude.....	29
ÁGNES MAGYAR Digital storytelling on musical impulse.....	36
MAJOR LENKE, GRABOVAC BEÁTA, NÁMESZTOVSZKI ZSOLT, HORÁK RITA, KALMÁR LAURA Interdiszciplináris műhelymunka a környezettudatosság fejlesztésére.....	43
IVANA NIKOLIĆ, SARA RATKAJ, SNJEŽANA MRAKOVIĆ Tjelesna aktivnost i status uhranjenosti učenika primarnog obrazovanja.....	53
LEONA ROCA, MARKO BADRIĆ, ANA NIKIĆ Povezanost prehrambenih navika i tjelesne aktivnosti kod učenika primarnog obrazovanja	59
HRVOJE ŠLEZAK, TIHANA ŠKRINJARIĆ Pokus u nastavi Prirode i društva.....	71
STANKOV GORDANA, PAPP ZOLTÁN Kommunikáció a matematika nyelvén	84
ГОРДАНА СТАНКОВ, ГАБРИЕЛА ТОТ-БАБЧАЊИ Увођење појма функције и развијање математичке комуникације.....	93
TÓTH MARIANN The constructive possibilities of drama pedagogy in the light of school performance.....	99
АУТОРИ / SZERZŐK / AUTORI / AUTHORS	106

BORSOS ÉVA, HALASI SZABOLCS, NÁMESZTOVSZKI ZSOLT
Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző kar, Szabadka
bborsoseva@gmail.com; halasi.sabolc@gmail.com; namesztovszkizsolt@gmail.com

HOGYAN VÁLTOZOTT MEG A TANÍTÓK VÉLEMÉNYE A TANTERMEK KÍVÜLI OKTATÁSRÓL AZ ELMÚLT ÉVEKBEN?

Összefoglaló

A 2020-as évben váratlanul megjelenő pandémia viszonylag rövid ideig tartó, de annál nagyobb változásokat hozott az iskolákban. A digitális oktatásnak több negatív következménye lett, mint pozitív hozománya. A tantermen kívüli oktatás megvalósítása, a természettel való közvetlen kapcsolat megteremtése teljesen lehetetlenné vált. Ennek számos árnyoldala mind a mai napig érezhető. Munkánkban azt vizsgáltuk, hogy változott-e a vajdasági magyar tanítók véleménye a tantermen kívüli oktatással kapcsolatban: vajon nagyobb figyelmet fordítanak most erre az oktatási módra? Vajon most fontosabbnak tartják, mint hat évvel korábban? Hogy adataink összehasonlíthatóak legyenek, ezért a 2017-ben végzett felmérés során használt kérdőívet használtuk. A kutatás során arra a következtetésre jutottunk, hogy a tanítók fontosnak tartják a tantermen kívül megvalósított órákat. Próbálnak minél több ilyen típusú foglalkozást megvalósítani, de sokszor rajtuk kívül álló akadályokba ütköznek.

Kulcsszavak: *általános iskola, kérdőív, tanítók, tantermen kívüli oktatás, tanulók*

1. Bevezető

A természet megismerésének három féle módja van: direkt, indirekt és szimbolikus (Kellert, 2005). A direkt azt jelenti, hogy közvetlen kapcsolatba kerülünk a természettel, élményeket, tapasztalatokat gyűjtünk. Például sétálunk az őszi erdőben, hallgatjuk a madarakat, látjuk a sárguló hulló faleveleket, esetleg vadgesztenyét, makkot gyűjtünk. Az indirekt megismerésnél a természettel való kapcsolat sokkal lazább (Kellert, 2005). Ebben az esetben a természet egy darabkáját beköltöztetjük a lakásunkba. Például gondoskodunk egy szobanövényről, kiskertet művelünk, esetleg egy házi állatnak viseljük gondját. A szimbolikus kapcsolat esetében valósul meg a legtágabb interakció, ugyanis ebben az esetben semmi féle kapcsolatban nem vagyunk a természettel. Ide tartozik például, ha képeket nézegetünk állatokról vagy növényekről, esetleg természetfilmet nézünk. Sajnos napjainkban ez a harmadik forma van túlsúlyban mind a felnőttek, úgy a gyerekek esetében is (Kellert, 2005). Ráadásul azt is megfigyelték, hogy a mai gyerekeknek sokkal kevesebb természetben szerzett tapasztalata, élménye van, mint az előző generációknak (Charles és Wheeler, 2012; Yli-Panula, 2020).

Közismert tény, hogy a gyerekek megfelelő pszichikai és fizikai fejlődéséhez elengedhetetlen a megfelelő mennyiségű természetben, friss levegőn eltöltött idő (Acar, 2014; Borsos, 2019; Charles és Louv, 2009). Ebben nem csak a szülőknek, de az oktatási intézményeknek is felelősséget, szerepet kell vállalniuk (Jewell, 2002; Remmele, 2018). A legjobb megoldást a tantermen kívüli oktatás kínálja, azaz a természetről a természetben kell/kellene tanulni (Higgins, 2002). Ez a megközelítés nem új keletű, a XVI. században már Comenius is megfogalmazta, csak a későbbi oktatási rendszerek szándékosan vagy véletlenül háttérbe szorították (Comenius, 1992).

A tantermen kívüli oktatás meghatározása néha problémákba ütközik, mert keverik más fogalmakkal. A tantermen kívüli tanulás például nem a színimája (Borsos, 2022). Ebben az esetben ugyanis egyszerűen csak az oktatás helyszínét változtatjuk meg, de egyébként ugyanazt csináljuk, amit a tanteremben is csinálnánk. A környezeti nevelés során a fő cél az, hogy a gyerekek megismerjék a Föld

jelenlegi állapotát, hogy az ember hogyan károsítja és mit tehetünk ez ellen. Ezt a természetben is tanulmányozhatjuk. Így a környezeti nevelés a tantermen kívüli oktatás egy speciális területe, amikor kifejezetten a környezetvédelemmel foglalkozunk. A tantermen kívüli oktatás esetében a fő cél a természetben való aktív tanulás élményeken, tapasztalatokon keresztül (Francis, 1997). A dolgok megfigyelhetők, megszagolhatók, sok esetben megtapinthatók és meghallgathatók.

A tantermen kívüli oktatás előnyei a teljesség igénye nélkül:

- a gyerekek tapasztalataikon keresztül gyorsabban tanulnak,
- fejleszti a kreativitást,
- lehetőséget ad játékos formában, játékok által kötetlen formában tanulni,
- csökkenti a magatartási problémákat és javítja az önbizalmat,
- serkent, ösztönöz és javítja a motivációt, gazdag élményszerzést biztosít,
- a napi életben is alkalmazható tudáshoz juttatja a tanulókat (Fűzné Kószó, 2012).

A tanítók tisztában vannak a tantermen kívüli oktatás hatékonyságával és próbálják is minél többször alkalmazni. Sajnos ezt nem mindig sikerül megvalósítaniuk rajtuk kívül álló okok miatt (Borsos et al., 2018; Borsos et al., 2023). Ezek között szerepel az, hogy nincs rá idejük, nincs rá pénz, a közelben nincsenek erre megfelelő helyszínek stb. (Cengelci, 2013; Christie et al., 2014; Ham and Sewing, 2014).

1.1 Célkitűzések

Munkánkban a vajdasági magyar pedagógusok tantermen kívüli oktatással kapcsolatos véleményére voltunk kíváncsiak. A következő kérdésekre kerestük a választ:

- Milyen mértékben valósul meg a reális környezetben való oktatás Vajdaság általános iskoláinak alsó tagozatán?
- Mi a véleményük a tanítóknak a tantermen kívüli oktatásról?
- Változott-e a tanítók véleménye a tantermen kívüli oktatásról az elmúlt években?

2. Anyag és módszer

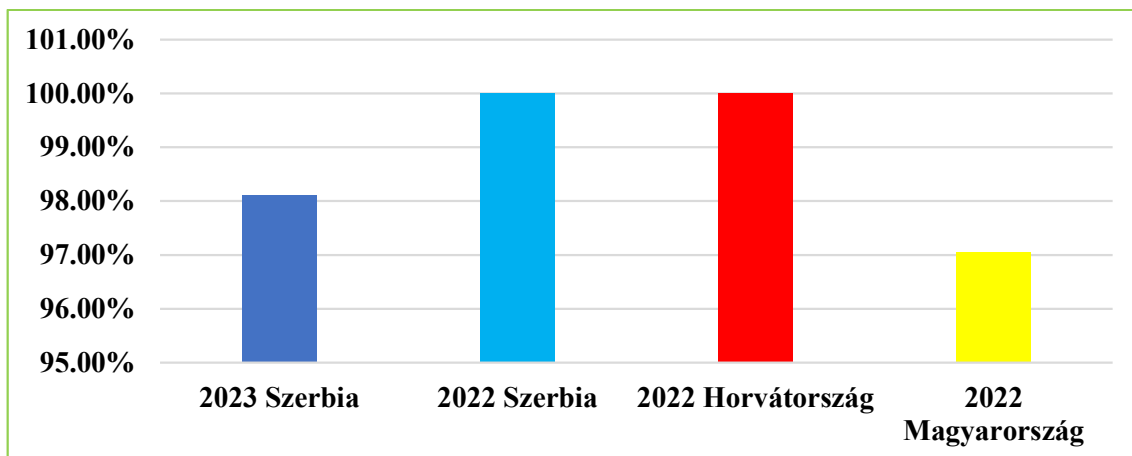
A célkitűzésben feltett kérdéseink megválaszolására az általunk 2018-ban készített kérdőívet használtuk (Borsos et al., 2018). Azért szerettük volna ezt használni, hogy a most kapott adatokat össze tudjuk hasonlítani a korábbi adatokkal és meg tudjuk vizsgálni, hogy milyen változások történtek az elmúlt években. 2022-ben szintén ezzel a kérdőívvel végeztük el a felmérést, így még tisztább képet kaphatunk a változásokról (Borsos et al., 2022).

A kérdőív tizenegy kérdést tartalmazott a tantermen kívüli oktatással kapcsolatban. Több fajta kérdéstípust használtunk: eldöntendő kérdés, egyszeres választás, többszörös választás és nyitott végű kérdések, amelyeknél a résztvevők önállóan fogalmazhatták meg véleményüket. A kérdőívet 106 darab vajdasági általános iskolában dolgozó, magyar nyelven oktató tanító töltötte ki. A tanítók önkéntes alapon és névtelenül osztották meg velünk nézeteiket.

Az eredmények kiértékelése SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) statisztikai program csomaggal történt: leíró statisztikát használtunk.

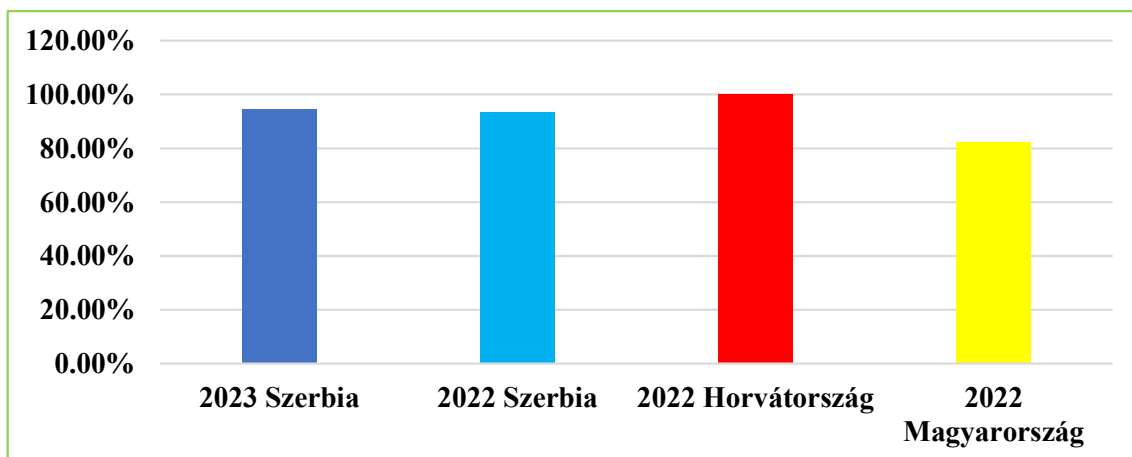
3. Eredmények

Az első kérdésben arról érdeklődtünk, hogy a tanítók fontosnak tartják-e egyes tanítási egységek természetes környezetben való feldolgozását? Az első ábrán lévő grafikonon szépen látszik, hogy a 2022-es felmérés eredményeitől sajnos rosszabb arány született, vagyis kevesebb tanító fordít kellő figyelmet a tantermen kívüli oktatásra. Az ideális eredményt a 2022-es felmérés szerbiai és horvátországi válaszai jelentenék.

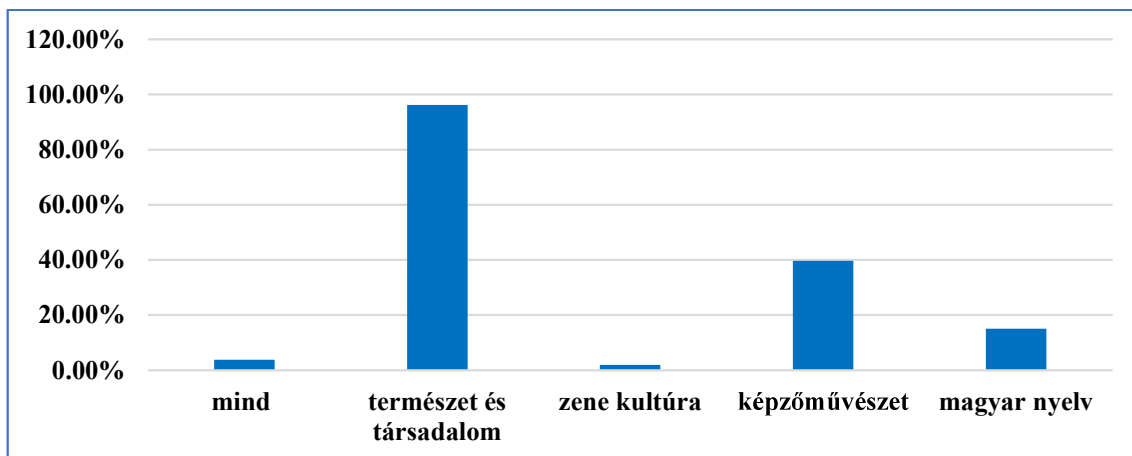
1. ábra: A „Fontosnak tartja-e egyes tanítási egységek természetes környezetben való feldolgozását?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

A következő kérdésben nyíltan rákérdeztünk, hogy a tanítók szoktak-e órákat tartani az iskola falain kívül (2. ábra). A 2023-as és a 2022-es eredmények között annyira minimális volt a különbség, hogy az 1%-t sem érte el és a 2023-as arány a magasabb. Azonban itt is lehetne jobb a helyzet, hiszen a 100%-hoz nagyjából 5% még mindig hiányzik, ami azt jelenti, hogy nem minden megkérdezett tanító tart órát reális környezetben.

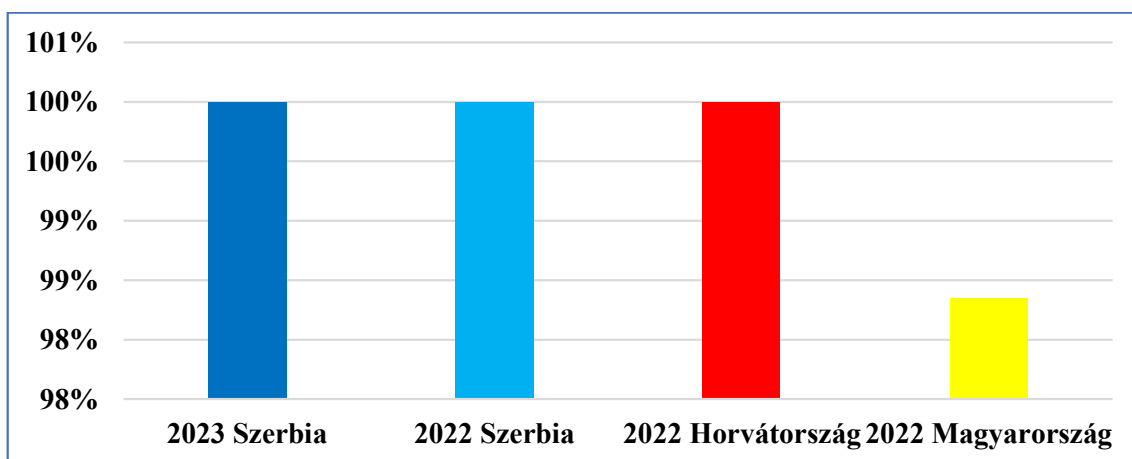
2. ábra: Az „Ön szokott-e az intézmény falain kívül órát tartani?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

Téves feltevés az, hogy a tantermen kívüli oktatás csak a környezetünk/természet és társadalom tárgyakból alkalmazható. Kis kreativitással minden más tárgyból is hatékony tud lenni. A megkérdezett tanítók sajnos csak nagyon kis arányban alkalmazzák minden tárgyból (3,77%) (3. ábra). A környezetünk/természet és társadalom (96,23%) után a képzőművészeti kultúra került a második helyre (39,63%) és a magyar nyelv a harmadik helyre (15,10%). A válaszok 1,89%-ban a zenekultúra is megjelent.

3. ábra: A Mely tantárgyból/tantárgyakból alkalmazza a tantermen kívüli oktatást? kérdésre adott válaszok megoszlása (2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei)

Annak ellenére, hogy nem minden tanító tart órát az iskola falain kívül, abban mindannyian egyet értenek, hogy vannak olyan tanítási egységek, melyek hatékonyabban feldolgozhatók az intézményen kívül (4. ábra). Szerencsére ez nem változott a 2022-es felmérés óta. Már csak az kellene, hogy valóban minden tanító alkalmazza is a tantermen kívüli oktatást a munkája során.

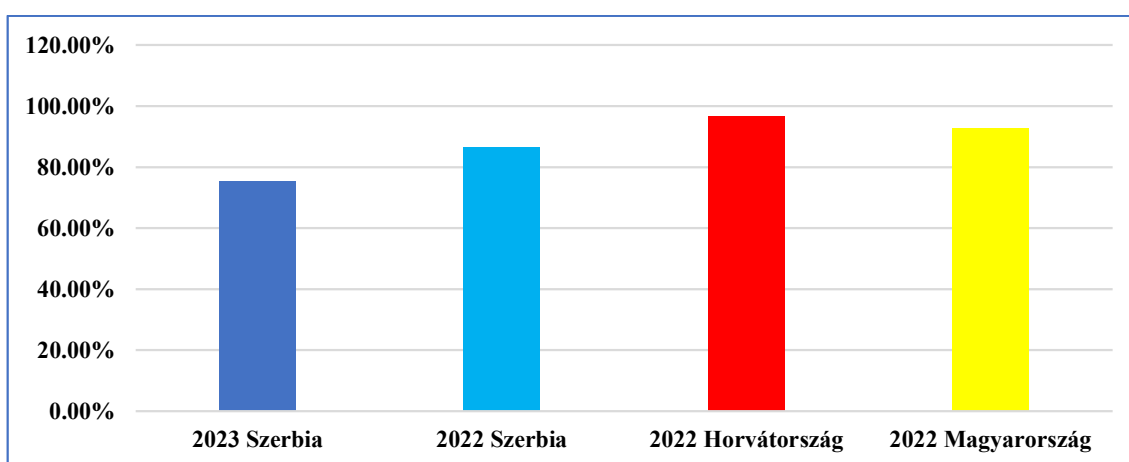
4. ábra: Az „Ön szerint vannak olyan tanítási egységek, melyeket hatékonyabban fel lehet dolgozni az intézmény falain kívül?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

A helyszíneket vizsgálva továbbra is a park a legnépszerűbb és továbbra is a folyó van a második helyen. Azonban a 2022-es felmérés alkalmával az erdő volt a harmadik helyen és a mező került a negyedik helyre. 2023-ban ez a két terep helyet cserélt és a mező lett a népszerűbb. Horvátországban és Magyarországon ugyanilyen szintű népszerűségnek örvendenek ezek a felkínált helyszínek. A tanítók felsoroltak nekünk egyéb lehetséges területeket is, ahol megvalósítható a tantermen kívüli oktatás. Ezek: városközpont, állatkert, múzeum, színház, kiállítás, koncert, tanya, posta, könyvtár, tájház, piac, bolt.

1. táblázat: A „Milyen gyakran viszi őket terepre?” kérdésre adott válaszok megoszlása

	Szerbia 2023	Szerbia 2022	Horvátország 2022	Magyarország 2022
hetente egyszer	7,5%	0	13,84%	13,97%
havonta egyszer	47,17%	40,00%	48,32%	41,18%
Félévente	41,51%	53,34%	31,45%	30,88%
Évente	5,66%	7,67%	6,12%	14,71%

A tantermen kívüli órák gyakoriságát tekintve egy nagy előrelépés figyelhető meg 2022-höz viszonyítva (1. táblázat). Akkor a „félévente egyszer” válasz lehetőségnek volt a legnagyobb aránya, idén viszont már a „havonta egyszer” volt a legnépszerűbb. Ezzel végre felzárkóztunk Horvátországhoz és Magyarországhoz, ahol a legtöbb tanító szintén havonta egyszer tud ilyen típusú órákat realizálni.

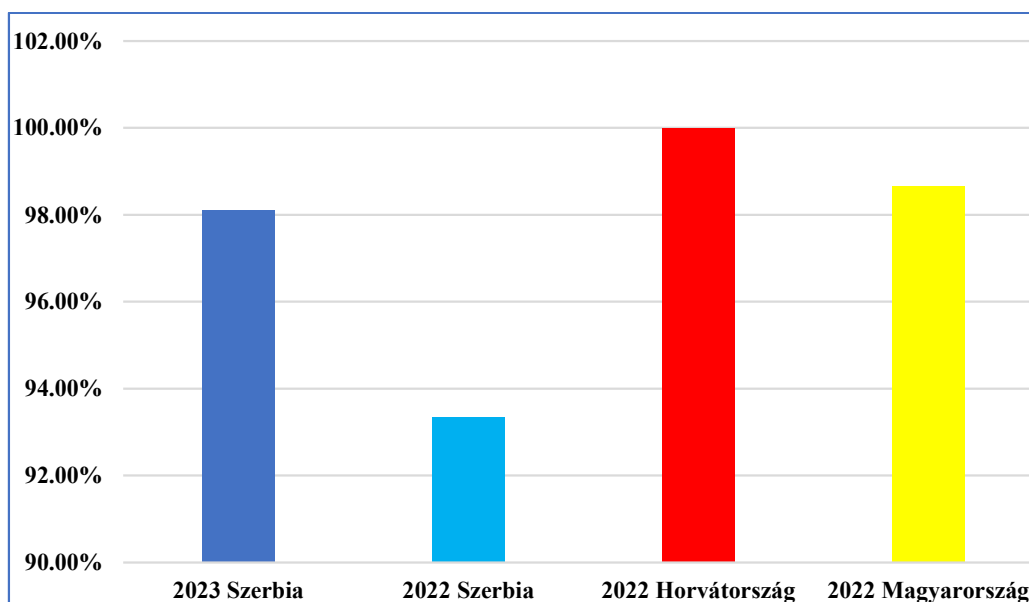
5. ábra: A „Szeretné-e gyakrabban kivinni őket? Tervez-e ilyet?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

A következő kérdés: „Szeretné-e gyakrabban kivinni őket?” újra csalódást okozott, hiszen közel 10%-os csökkenés figyelhető meg a 2022-es adatokhoz viszonyítva (5. ábra). Ez egyben a legrosszabb arány is a három ország viszonylatában.

2. táblázat: A „Miért nem viszi őket gyakrabban terepre?” kérdésre adott válaszok megoszlása

	Szerbia 2023	Szerbia 2022	Horvátország 2022	Magyarország 2022
nincs hová	26,42%	40,00%	32,58%	15,44%
nincs rá időm	45,28%	53,34%	24,00%	9,56%
neveletlenek a gyerekek	9,43%	4,26%	4,00%	3,68%
nem tudom	22,64%	4,26%	40,00%	8,39%

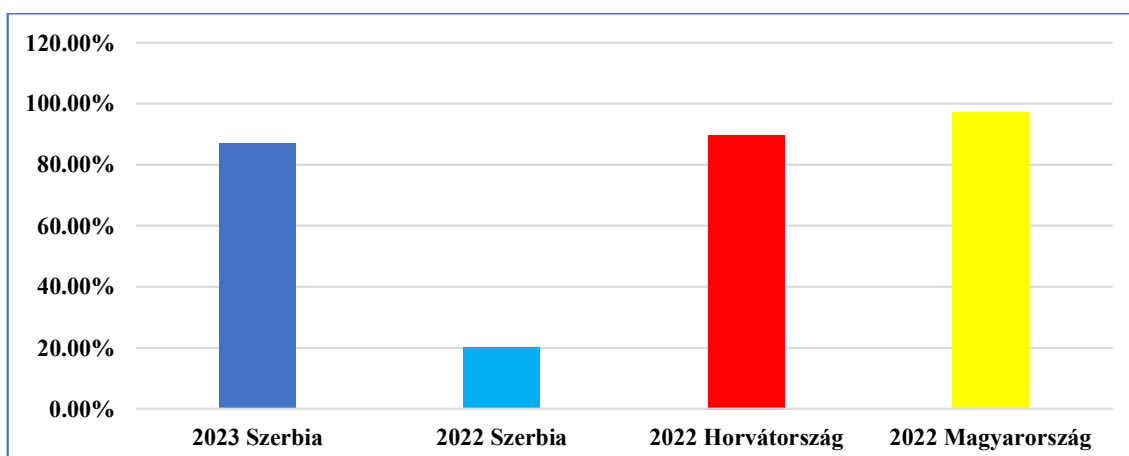
A következő kérdésben azt firtattuk, hogy a tanítók miért nem tartanak gyakrabban tantermen kívüli órákat (2. táblázat). A 2022-es okok maradtak: továbbra sincs rá idejük illetve nem találnak megfelelő helyszínt. Horvátországban és Magyarországon csak elenyésző mértékben okoz problémát az idő hiány, ott inkább a helyszínekkel van a gond illetve ők maguk sem tudják megmagyarázni a miert.

6. ábra: Az „Ön szerint a gyerekek jobban élveznek egy iskola falain kívül megtartott órát, mint egy tantermi foglalkozást?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

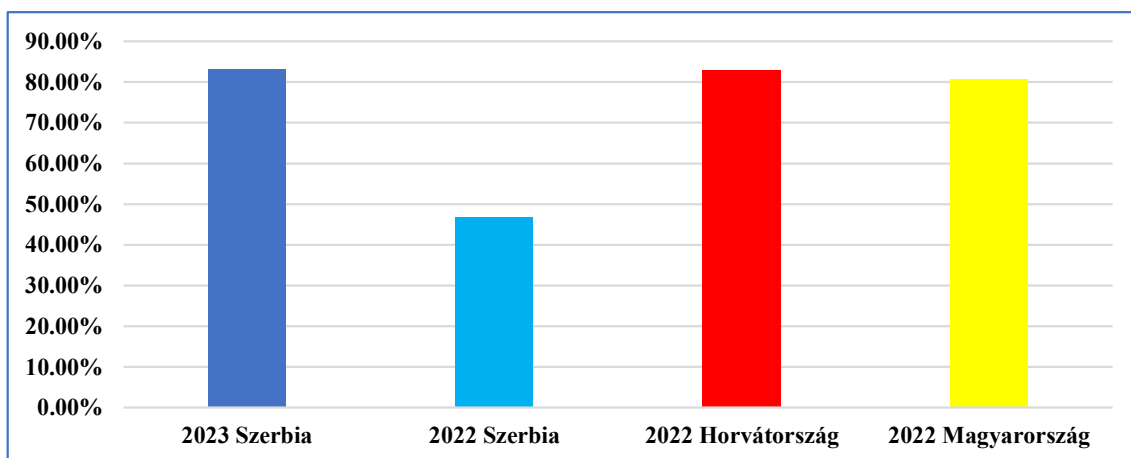
Az „Ön szerint a gyerekek jobban élveznek egy iskola falain kívül megtartott órát, mint egy tantermi foglalkozást?” kérdés esetében is jobb eredményeket kaptunk 2023-ban, mint 2022-ben (6. ábra). Nagyjából 5%-kal több tanító válaszolt igennel. Ez az eredmény azonban még mindig elmarad a horvátországi és a magyarországi igen válaszok számától.

A következő kérdésben arra voltunk kíváncsiak, hogy a tanítók hová vinnék el a gyerekeket, ha minden körülmény adott lenne hozzá. Mi felkínáltunk négy válasz lehetőséget (rét, múzeum, állatkert, posta), de hagytunk egy üres vonalat az ő ötleteiknek is. A 2022-es felmérésben az állatkert került az első helyre, a múzeum a másodikra, a rét a harmadikra és a posta a negyedikre. 2023-ban az első két helyen történt változás és a múzeum lett a legnépszerűbb. Horvátországban rét, állatkert- múzeum a sorrend. Magyarországon pedig állatkert, múzeum, rét és posta.

7. ábra: Az „Ön szerint az Ön szaktudása megfelelő, ahhoz, hogy tantermen kívüli órákat valósítson meg?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

A tanítók önbizalma egy év alatt nagy mértékben növekedett és már nagyjából 60%-kal többen gondolják azt, hogy megfelelő tudással rendelkeznek a tantermen kívüli órák megtartásához (8. ábra). Ez a mostani 86% körüli arány megegyezik a Horvátországban és Magyarországon mért eredményekkel.

8. ábra: A „Résztenne-e egy erről szóló továbbképzésen?” kérdésre adott válaszok megoszlása (első oszlop: 2023-ban Szerbiában végzett felmérés eredményei, második oszlop: a 2022-ben Szerbiában végzett felmérés eredményei, harmadik oszlop: a 2022-ben Horvátországban végzett felmérés eredményei, negyedik oszlop: a 2022-ben Magyarországon végzett felmérés eredményei)

Nagy örömünkre szolgál, hogy a tanítók sokkal nyitottabbak egy továbbképzésre, mint egy évvel korábban. Úgy tűnik, hogy a pandémia által okozott zűrzavar végre megoldódni látszik.

4. Következtetések

A kutatás során kapott eredmények alapján megállapítható, hogy a megkérdezett tanítók fontosnak és eredményesnek tartják a valós környezetben való oktatást, de sokszor nem tudják azt megvalósítani rajtuk kívül álló okok miatt. Az elmúlt években kapott eredményekhez viszonyítva javult a helyzet, több tantermen kívüli órát tartanak, de a Horvátországban és a Magyarországon kapott eredményekhez hasonlítva ez még mindig kevesebb.

Teljesen egyértelművé vált, hogy szükség van a tanítók e témakörben történő fejlesztésére, talán csak annyi szükséges, hogy ötleteket kapjanak a helyszínek kiválasztását, az eredményes szervezést és levezetést illetően, hiszen a valós környezetben való tanulás jelentőségét és hatékonyságát mindannyian elismerik.

Mit tehetünk ez ellen? Támogatnunk kell a tanítókat, továbbképzéseket kell szervezni, népszerűsíteni kell a tantermen kívüli oktatást, mert csak így tudjuk elérni, hogy a szülőkkel szorosan együttműködve a gyerekek a szabadidejüket szívesebben töltsék a természetben, mint a szobájukban a laptop vagy a mobiltelefon képernyője előtt.

IRODALOM

- Acar, H. (2014). Learning environments for children in outdoor spaces. *Procedia -Social and Behavioural Sciences*, 141, 846–853.
- Borsos, É., Patocska, M., Borić, E. (2018). Teaching in nature? Naturally! *Journal of Biological Education*, 52. 1. 1–11.
- Borsos, É. (2019). Tantermen kívüli oktatás Vajdaságban [Outdoor education in Vojvodina]. *Vajdasági magyar tudóstalálkozó*, 23–32.
- Borsos, É. (2022). Látogatások és kirándulások szervezése – tantermen kívüli oktatás. *Novi Sad Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku*.
- Borsos, É., Bencéné Fekete, A., Boric, E. (2023). Have teacher’s opinions about outdoor education changed after the pandemic? *Journal of Biological Education*, doi: <https://doi.org/10.1080/00219266.2023.2192730>

- Cengelci, T. (2013). Social studies teacher' views on learning outside the classroom. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13. 3. 1836–1841.
- Charles, C., & Louv, R. (2009). Children's nature deficit: What we know and don't know. *Children and Nature Network*, 1–32.
- Charles, C., & Wheeler, K. (2012). Children and nature worldwide: An exploration of children's experiences of the outdoors and nature with associated risks and benefits. Retrieved from the Children and Nature Network website: <https://www.childrenandnature.org/wp-content/uploads/2015/04/CECCNNWorldwideResearch.pdf>. Retrieved: 2023.11.2.
- Christie, B., Beames, S., Higgins, P., Nicol, R., & Hamish, R. (2014). Outdoor Learning provision in Scottish Schools. *Scottish Educational Review*, 46(1), 48–64.
- Comenius, J.A. (1992). *Didactica Magna*. Seneca; Hungary, Pécs.
- Francis, C. (1997). Particular places: School environments over time. In S. Stine (Ed.), *Landscapes for Learning: Creating Outdoor Environments for Children and Youth*. USA, New York John: Wiley & Sons, Inc.
- Fűzné Kószó, M. (2012). *Módszertani útmutató a környezet- és a természetismeret tanításához*. Szeged: Szegedi Egyetemi Kiadó, Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó.
- Ham, S.H. & Sewing, D.R. (2010). Barriers to Environmental Education. *The Journal of Environmental Education*, 19. 2. 17–24.
- Higgins, P., Nicol, R., Beames, S., Christie, B., & Scrutton, R. (2013). Submission to the Education and Culture Committee on Outdoor Learning. Edinburgh: The Scottish Parliament. Available at: <http://www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/CurrentCommittees/70829.aspx> (Retrieved: 2023.11.2.)
- Jewell, N. (2002). Examining children's models of seed. *Journal of Biological Education*, 36(3), 116–122.
- Kellert, S.R. (2005). *Building fo life designing and understanding the human-nature connection*. Island Press, the USA, Washington.
- Remmele, M., & Lindemann-Matthies, P. (2018). Like Father, Like Son? On the Relationship between Parents' and Children's Familiarity with Species and Sources of Knowledge about Plants and Animals. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 14(10). <https://doi.org/10.29333/ejmste/92287>
- Yli-Panula, E., Jeroneni, E. & Lemmety, P. (2020). Geography Education promoting sustainability. *Education Sciences*, 10(1), 5–18.

HOW HAVE TEACHERS' OPINIONS ON OUTDOOR EDUCARION CHANGED IN THE LAST FEW YEARS?

Abstract

The pandemic appearing unexpectedly in 2020 made relatively short-lived but more than bigger changes in schools. Digital education had more negative than positive effects. Releasing outdoor education, creating an indirect relationship with nature became impossible. Its negative effects are perceptible nowadays too. In our work we examined whether Hungarian teachers' opinion on outdoor education was changed in Vojvodina? Do they pay more attention to using this education method? Do they consider it more important than six years? The questionnaire from 2017 was used to make data comparable. The conclusion was that teachers consider outdoor education important. They try to realise as many such classes as they can but they run into obstacles beyond their control.

Keywords: *elementary school, questionnaire, teachers, outdoor education, pupils*

AУТОРИ / SZERZŐK / AUTORI / AUTHORS

12. МЕЂУНАРОДНА МЕТОДИЧКА КОНФЕРЕНЦИЈА
12. NEMZETKÖZI MÓDSZERTANI KONFERENCIA
12. MEĐUNARODNA METODIČKA KONFERENCIJA
12TH INTERNATIONAL METHODOLOGICAL CONFERENCE

1. Badrić, Marko	10. Major Lenke	19. Ratkaj, Sara
2. Borsos Éva	11. Mraković, Snježana	20. Roca, Leona
3. Grabovac Beáta	12. Murányi Zoltán	21. Škrinjarić, Tihana
4. Györfi Tamás	13. Námesztovszki Zsolt	22. Šlezak, Hrvoje
5. Halasi Szabolcs	14. Nikić, Ana	23. Станков, Гордана
6. Horák Rita	15. Nikolić, Ivana	Stankov Gordana
7. Kalmár Laura	16. Pajrok Andor	24. Tarová Tóthová Éva
8. Kovács Mihály	17. Papp Zoltán	25. Тот-Бабчањи, Габриела
9. Magyar Ágnes	18. Patocskai Mária	26. Tóth Mariann

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

37:316.454.5(082)

УЧИТЕЉСКИ факултет на мађарском наставном језику. Међународна методичка конференција (12 ; 2023 ; Суботица)

Наука и комуникација [Електронски извор] : зборник радова = Tudomány és kommunikáció : tanulmánygyűjtemény = Znanost i komunikacija : zbornik radova = Science and communication : papers of studies / 12. Међународна методичка конференција, Subotica, 9-10. новембар 2023. = 12. Nemzetközi módszertani konferencia, Szabadka, 2023. november 9–10 = 12. Međunarodna metodička konferencija, Subotica, 9–10. novembar 2023. = 12th International Methodological Conference, Subotica, November 9–10, 2023 ; [уредници Márta Törteli Telek, Éva Vukov Raffai, Viktória Toma Zakinszki]. - Суботица : Учитељски факултет на мађарском наставном језику, 2024

Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/publ/978-86-81960-22-6>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Kiadvanyaink/>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Публикације/>. - Насл. са насловног екрана. - Опис заснован на стању на дан 23.04.2024. - Радови на срп., мађ., хрв. и енгл. језику. - Библиографија уз сваки рад. - Резиме на енгл. језику уз сваки рад.

ISBN 978-86-81960-22-6

a) Образовање -- Зборници b) Комуникација -- Зборници

COBISS.SR-ID 143682825